

Tandori Dezső

A nem bírt tétlenség a fél tavasz...

*A nem bírt tétlenség a fél tavasz...
...talánság. Talánság, nincs tele,
nincs ősze, nincs nyara,
az őszikék a félszikék,
a teszi-toszikák,
igen is, nem is adja okát.
A tétlenség összetululás,
de ősz és tavasz csak mindegyre más nyár.*

*Még írásról
sincs erőm beszélni, hát még másról
már. Nem bírom a tétlenség tudatát?
A tudat tétlenségét? Tenni kell,
amit? Azt se? Azt se bírom, vagy az se kell.
Új seprő, ó seprő egyformán seper.
Sehogy. Ha nem sepernek vele.
Az emberek én nem vagyok.
Kire számíthatok?*

*Egymást érik leleményeim?
Még sok mindent szeretek csinálni, csak
csinálni nem szeretek már semmit. Ha magamról bármit is
mondok, írtam, nem kéretik arra semmit mondani. És a világ-
ban csak a világon kívül lehet élni.*

*Egészséged is csak halálra félted,
halálra
tartogatod. Ez volt. (Hamlet-kötet kései
öble-mélyén.) Ott ring a sziget, fák alatt
a csónak, mellyel a túlsó partra nem mész, lebegsz,
ha belebetegszel is, csak: egészség...!
A vonat lépcsőjén felkapaszkodni
nem tudsz, hát még hogy fű-gyökérnyi markolás nem
vagy, pár fog-gyökérnyi markolás csak.
Az egyik gyökér majd az agytekervényt támadja meg
króbával, mik? Rusnyákkal, vírusnyákkal, kis baris-
nyákkal esik szíobelhártyádnak másikuk.*

A füleid egyikéből szűr ki a túnt csapos fog,
meséled a csaposnak, Ha másokkal vagy, élesebben
vagy te magad magad, mint ha magad vagy. Csólaka
csólaka, csókalak csalókaság a jól vagyokság.
Mert okság, oktalanság. S nem talanság.
Akkor nem fájna. Bár a talanság-telenség is fáj.
A nincstelenség. A tanácstalanság.
Ezek mind szaporodnak. És még elő se vettem
a szókincstárat. Lábamnál pihen, várja
felhasználását, mint egy XIII. Gusztább fréz, kiátkozott
királyfi visszatérését, ahol kettészakítják majd,
igen, a szókincstárat az uralkodó glagánsai a ferőr
visszatérőkkel (Kálnoky) tragbakolva. Aztán fene
tudja, mi lesz. De legközelebbi szeriálisom itt
a szókincstár lesz. Már vannak benne feljegyzéseim, cetlik.

S közben csápolnak, csutak-s-csatolnak,
épp csak nem csátholnak, mint Kosztolányi,
a visszacsátholt területeket a nemlét
mindenségeinek nevezi/vagy sem.
Kezdjük az egzisztenciánál.
Az egzisztálásnál, eitálásnál,
exhumálásnál, de neaz úrnő
urnájával. (Olcsó tréfával.)
Az egzisztencialista (én oly egzisz-
tencialista vagyok, aki) eljut oda, hogy nem jut már
a szóig, kicsatolódik, nincs szavakba, nincs gondolatba
fogható foglalata, belleme, felszéllel al szele,
max., van, csupán, és évtizedekig fohászkodott,
bár működne rendszeresen bele,
ne csavarodna, lenne széklete...
most ez is kétség, téveteg félelem
kanyarít rá köpenyt (a klotyón hűvösebb van, mint idebent),
s feljön a kérdés, mit, fenn VAN, mit ért idáig
ami megvolt, amit elért, s nem is ő,
kije-mije, szervezete, ez most szétszerveződik,
gyógy-okosságot gumifalai közt
sterilen ide-oda verődik; a gügyi
– mert ő már most is, ezzel a „magamról-mondásomhoz-nem-lehet-
mit-mondani”-jával ez, gügyi, csak lesz ez
egészség stb. Mikor az egészségről már rég szó sincs.
Neki
már a...
...de itt most szóltak hozzá, elfelejti, hol tartott.

Megy becsukni egy ajtót.

Régen mi mindent lejárt, hova-hova-nem-járt,
mit-mit-nem-cipelt,
s ma?
Szatyra maga sok neki,
szatyra fülének két üveg bor, egy szütyő, egy esernyő.
Am visszatért.

(Visszatértem munkámhoz, ehhez.)
Mit is irtam? Feljegyzéseim másolom,
kitöltöm vázaik. Beszélni, írom így,
Fekti porok közül se bízik minden.
Nektár borok körül se hízik (búzik?) mind-en! (Ön-)
De mi ez a „beszélni már az, az sincs meg, túl akartam
lenni, egy háromszöget jártam...” Eddig rendben, de...
ah, nem „beszélni”, ám „berlini” volt, életem egyetlen
villámlátogatása Berlinben, én 1979-ben, s azután is,
madárkáim mellett döntöttem, s íme, életem ő, aki még él,
és nem halhat meg soha/meg fog halni, már előre
kopáruk. Éjek a kopár gumimatracom, hol életem
meg-meg-fulladom, el-elfulladok írd, ahogy akard.

Most kísérőlevél a versben!

Laci, ez a jómúltkor (sic) elmaradt, az
ez-a-zenóni, pont ez. Hogy t.i. (Közben a zeneadón,
nem tudom, hogyan írják, Szájmon Tiliszájg énekel.)
(Madárkánkknak.)

Na. A zenóni az az, hogy felezéssel, bármi osztással
– 5/7, 13/29 stb. – is haladva marad a hézag, és
a gyakorlati matekosok ezt „Géza, mi a hézag”-gal
nem intézhetik el, nekem aztán ezt el nem intézhetik,
nem arról van szó, hogy mint a „berlini” v. a „beszélni”
dolggon túl kéne lennem, nem,
a zenóni hézag a végén ott van. De
– géniuszi ötlet? közhely? – mi van,
ha (az én rendszeremben minimum meghökkentő, érvényes
érvágás, nem felvágás, érvágott, nem felvágott,
s nem is sziporkázott) az elején indul Zenón úgy,
ahogy fordított esetben érkezik? Írtam ezt, kedves
Laci? hogy 0-ról, nulláról indulva a végeredmény
a Feltételezett Teljes, csak elindulni hogyan? ott van
a nulla után a sok-sok-sok, végtelen sok pont...
s onnan jöhetne...mi és hogyan? (Nem őriült gondolat?)

A platánok alatt

***

Valakit próbálunk most megsegíteni, tízéves
verébkéjével küzd, bánkodik: nem nőnek tollai többé.
Ah, hős madárka! Feleségem kérdi: szépia? csontmész érdekében,
ugye...min a kalcium foszforikum. S beszélünk a madár-
gazdival, ah, szépiát sosem adtak Verébkének.
Hát gyorsan. Szerdán találkozunk vele. S amelyikünk,
adja. A szépiát. Víz mindegyikünk nál egy fél, egy-egy fél
szépit. Ahol ezzel az ismerősömmel néha találkoztam,
épp volt szemközt madárbolt is! Jaj, csak élje meg Verébké
(ld. Kassák, Berda) a szerdát. Hasson az anyag, a ható,
hathatósan.

Most, mondja feleségem, hogy legyőzted közérzeteid,
írni kezdted megint a Helyre (Kecskemét) (s kell még
Szeged), de jól-jól leegyszerűsödött! s nem ez kell?
most, mondja, lendületet adtál nekem is, hogy írjunk
újra együtt valamit...mint rég. Mamája borzasztó halála,
sajnos, a tematikus ihlető. De a halálról ne. Rosszul kell
viccelni, rosszul lenni, helyette inkább rosszul meglenni.
Mert a szenvedés nem vicc, rossz vicc se. Nem viccelni.
A prosztaival az jár, hogy az ember azt érzi: irtózatosan
kell vizelni! Éjente 17-szer is kirohan. És 11-szer semmi
az eredmény. Mint korábbi szekvoenciában mondtam.

Lendületet kaptam én is, mondom, de csak lenn kaptam
dületet, hosszú ű-vel, és eldültem. Fenn kell dületet kapni,
fenn (fen-) dületet, azzal szárnyalhatunk is szerencsés esetben.
Helyes, írunk hát együtt. De a szókincstártól én nem tágítok,
nem tárgyítok.

A „nem szólunk hozzá, ha a TD úr magáról mond bármit”
foganatosíthatóságának jogalapja: fogaim, fogai, a TD úrnak.
És engem ne ítéljen meg semmi orvos,
ne adagolják életem.

A sportriporterekből is elegendem van.

Nem az, hogy mit tudnak, mit nem tudnak,
mi tudományukat közlik velünk, nem!

De hogy egy tkp. nem létező (emberként számomra többnyire
nem) személyt úgy állítanak be, mintha nemcsak futó, úszó stb.
ködkép lenne kedélyek láthatárán, sőt,
ott futkosna szigeti paddal szemközt,
valóságként húzhatna el, nem,
itt nekem nincs, hogy mit mondott a Színházról,
az üregi nyulak szaporultáról, hogy simogatja meg
minden nap egy kacsá, teknős, oroszlán, zsiráf – !?! – fejét,

s nem féltékenység mondatja velem, mert
hogy
én minden nap huszonhét fotó-, kő-, papír-, kócmadarfejet,
mackófejet simogatok meg, védeni akarom őket, s kérem, védjenek,
s ez is...nem szabad kérdezni, mit ér. Ennyiben már
szabványra meg is koptam. Jaj, jaj. De azért. És mégis.

Jer, szókingcstár. Te add, hogy ne legyen, hogy
tényleg az lenne, hogy nem akarok már
csinálni semmit, jó, hát ne akarjak,
de ez ne legyen
külön kérdés: Akarok-e? Nem akarok?
Ugyanaz a Nap süt, s mégse ugyanaz,
mely lebukik. Ami nem tér vissza: egykori (Rilke)
délutánok, s nem mint nála, édes-bús leányok,
dasorok, ódon könyvek. Jesszus, nem,
ah, Zenón, nem! Hanem a konyhában alsónadrágok
függnek a kötélen, zsebkendők, törölközők,
épp magam tartom a házat, feleségem távol jár kutyánkkal,
pár hétig, és leszedelem a mosást, és ezt sosem
felejttem, mert élt még akkori jaj-jaj
madárkánk, Totyi (és hétévesen eltoltuk a háztól!
jaj, TD úr, te lásd be, ha hibázol, és ne tagadd le,
mint...erre akkor azért annyi közel példa van),
és a Boden-tó, a Bódeni tó, ahogy én írom,
az ment a műsoron, ez összerétegződött: gatyák, Totyi, tóvidék.
És közben hírek. 600 millió baromfi termelése én-nem-tudom-hol,
csupán egy részeredmény a világszerte folyó gyilkolásból, és én
akkor is elfordultam, gyomrom fordult, ha szeretteim (anyám,
feleségem) csirkét pucolt, belezett, igaz, nyakat nem
vágott el egyikük sem...de ez a 600 millió is mind gyilkolás,
hát mit csodálkozunk, mit bámulunk? Jó, ücsörögjünk, J. A. jó A. J.
De hagyják!